

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

*Fernando Kapanaga Gonzalez de
Langarika*

*Otxandio,
Bizkaia
(1933-2013)*

Aurkibidea

Biografia

Otxandioko etxe desberdinetan hazitakoa da Fernando, baina beti kale inguruan. Aita bertakoa zuen eta ama Arabako Araiakoa. Sei neba-arrebatatik gazteena izan zen. 14 urte gaz baserriko eta basoko lanetan hasi zen diru apur bat irabazteko asmoz. Gero Bittor Landaren tailerrean aritu zen Eibarrera joan aurretik. Herrira bueltatu ostean, beste batzuekin batera kooperatiba sortu zuen, gaur egun Ulma taldean dagoena. Gaztetan herriko Vulcano futbol-taldean eta afizionatu bezala txirrindularitzan ere ibili zen.

Zintak

OTX-014

- **Proiektua:** Otxandioko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2011-07-14
- **Iraupena:** 64 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Elortza, Kepa

OTX-015

- **Proiektua:** Otxandioko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2011-07-14
- **Iraupena:** 36 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

OTX-040

- **Proiektua:** Otxandioko Euskaldun Zaharren Mintzamoldea
- **Elkarrizketatzailea(k):** Gabika-Aldekoa, Naiara
- **Data:** 2009-09-02
- **Iraupena:** 23 min
- **Euskarria:** CD
- **Emalea:** Otxandioko Udala

Pasarteak

1. Ama alargun sei umerekin

- **Erref:** OTX-014/002

- **Iraupena:** 0:02:34. **Hasi:** 00:01:57. **Bukatu:** 00:04:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Alarguntasuna

Laburpena:

Okindegi ondoko etxean, okindegi parekoan gero, eta ezkondu zen etxean azkenik, beti errentan, etxe askotatik pasatu da Fernando. Bera kaletarra da, baina ortua edo soroa beti izan du. Bost urte zituela hil zitzaion aita. Ama alarguna josteko makinarekin etxerik etxe ibiltzen zen lanean.

2. Lan mota asko leku anitzetan

- **Erref:** OTX-014/003
- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 00:04:31. **Bukatu:** 00:06:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Bizkaiko lantegiak » Arratia-Nerbioiko lantegiak
- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Baserría » Baserriko lanak

Laburpena:

Fernandok dio berak ez zuela goserik kendu 25 urte izan zituen arte. 14tik 17 urtera arte baserrietan egiten zuen lan, orduko kobratzen, edota basoan. Gero Bittor Landaren tailerrean hasi zen lanean. 18 urterekin soldaduskara boluntario joan zen beste lagun batekin. Leon eta Badajozen ibili ziren hegazkintza sailean. Soldaduskatik itzuli eta hiru urtez jardun zuen Eibarren fresatzeko makinak egiten Nikolas Correaren lantegian.

3. Otxandion kooperatiba sortu

- **Erref:** OTX-014/004
- **Iraupena:** 0:02:10. **Hasi:** 00:06:44. **Bukatu:** 00:08:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Bizkaiko lantegiak » Arratia-Nerbioiko lantegiak
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:

Eibarren zegoela ezkondu egin zen. Hamabost bat lagun elkartuta, Otxandion kooperatiba bat sortzea pentsatu zuten. Rosman izeneko kooperatiba eratu zuten, Talleres Otxandiano ere esaten zitzaiona eta gaur egun Ulma taldean dagoena. Soldaduska aurretik nobio zebilen otxandiar batekin ezkondu zen Eibarren.

4. Eskolara kontzientzia handirik gabe

- **Erref:** OTX-014/005
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:08:54. **Bukatu:** 00:10:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

<p>Eskolan laurogei bat lagun ibiltzen ziren, goiko pisuan mutikoak maisuarekin eta behekoan neskatalak maistrarekin. Eskolara joaten ziren, baina orduan ez zen pentsatzen ezertarako balioko zuenik hark. 14 urtera arte egon zen ikasten.</p>

5. Amarekin beti erdaraz. Neskekin hartu-emanak

- **Erref:** OTX-014/007
- **Iraupena:** 0:03:33. **Hasi:** 00:11:11. **Bukatu:** 00:14:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Ama ez zen euskalduna, eta harekin erdaraz egin zuen beti. Anaiekin euskaraz, baina arrebeekin ere erdaraz egiten zuen. Dena dela, bai eskolan bai soldaduskako hegazkintzako ikastaroetan, ahozko erdara erabiltzen arazoak izaten zituen. Eskolan-eta neskekin hartu-eman gutxi izaten zuen. Erromerietan dantza [jantza] egin nahi izanez gero, mesedez eskatu behar izaten zitzaien neskei jantza egiteko. Kalabaza asko hartzen zituen.

6. Otxandion jaiero erromeria

- **Erref:** OTX-014/008
- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 00:14:44. **Bukatu:** 00:16:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Jazbanak jai guztietan jotzen zuen plazan. Inguruetako herri askotatik etortzen zen jendea dantzara Otxandiora. Musika bandak, txistulariek edota bateriadun jazbanak jotzen zuten plazan. Dantza helduan egiteko, elizarekin ez zuten izaten arazorik. Mutilek dantza egiteagatik musikariei ordaindu egin behar izaten zieten. Neskek ez zuten ordaintzen.

7. Arropak eta ohitura sozialak

- **Erref:** OTX-014/009
- **Iraupena:** 0:02:59. **Hasi:** 00:16:38. **Bukatu:** 00:19:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu

Laburpena:

Domeketan arropa onak jantzi izan ditu betidanik Fernandok. Ezkontzetara, berriz, trajez edo jantzia estreinatu barik joanez gero, jendea gutxietsi egiten zen. Kanean ere, laneko arropekin ibiltzea lotsatzeko kontua zen.

8. Hiritarrak eta herritarrak

- **Erref:** OTX-014/010
- **Iraupena:** 0:02:35. **Hasi:** 00:19:37. **Bukatu:** 00:22:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak

Laburpena:

<p>Herrien artean ez zegoen ezberdintasunik. Herrietako jendea irekiagoa da hirietakoa baino, Fernandoren ustetan. Gaztetan Legutioko jendearekin izaten zituzten ika-mikak; jende harroa omen zen Legutiokoa, eta euskaraz oso gutxik zekiten.</p>

9. Limitaduko terrenoak

- **Erref:** OTX-014/011
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:22:12. **Bukatu:** 00:23:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Herri-lurrak eta lur pribatuak

Laburpena:

Errekatik harantzako terrenoak Aramaiokoak dira, eta "Limitadue" esaten diote. Otxandiok Limitaduko terreno asko erabiltzen ditu; herriko eskolak han eraiki ziren. Limitadua Otxandiok ustiatzen du, baina jabetza Aramaiorena da.

10. Emakumeak pinuak landatzen

- **Erref:** OTX-014/012
- **Iraupena:** 0:01:59. **Hasi:** 00:23:17. **Bukatu:** 00:25:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

Basolanetan mutikotan pinu-zuloak egiten ibili zen. Pinuak landatzen emakumeek ere jarduten zuten lehen. Lantegietan ez, baina basoan emakumeak aritzen ziren lanean Otxandion. Baserri handiek jendea hartzen

zuten jornaletan. Etxe askotan behi bat edo bi zaintzen zituzten. Ezkondu eta gero aitagin-amaginarrebekin bizi izan da, eta haiek etxean behi bat zuten.

11. Basoko lanak. Tailerrak

- **Erref:** OTX-014/013
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:25:16. **Bukatu:** 00:28:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Bizkaiko lantegiak » Arratia-Nerbioiko lantegiak
- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:

Lehenengo basolanak oso gogorrak ziren, dena eskuz egiten zelako. Zuhaitzak bota eta gerriak atera eta gero hondarrak ikatza egiteko erabiltzen ziren. Baserritarrek idiekin arrastaka enborrak atera basotik, eta gero kamioitan eramaten zituzten. Bittor Landaren tailerrean balantzak, autoentzako puzgailuak eta orgentzako balaztak egiten zituzten, besteak beste. Otxandion beti egon dira tailerrak, baina lehen diru gutxi irabazten zelako jendea kanpora joaten zen lanera.

12. Kooteratibaren hasiera

- **Erref:** OTX-014/014
- **Iraupena:** 0:03:26. **Hasi:** 00:28:06. **Bukatu:** 00:31:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Bizkaiko lantegiak » Arratia-Nerbioiko lantegiak

Laburpena:

Kooperatiba sortu zutenean, konpetentzia areagotzearekin bat, soldatak igotzen hasi ziren eta Otxandioko industria berpiztu egin zen. Bazkideko 50.000 bana pezetako ekarpenarekin jarri zuten martxan kooperatiba, bigarren eskuko makina gutxi batzuk erosita. Elorrioko Funkor konpainiarentzako birringailu, errota eta beste ekoizten hasi ziren. Geroago arrabol ekoizpenak eman zion iraupena lantegiari.

13. Mutikotan egindako lan gogorrak

- **Erref:** OTX-014/019
- **Iraupena:** 0:01:26. **Hasi:** 00:47:08. **Bukatu:** 00:48:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak

Laburpena:

Basolanetan euria eta elurrarekin ere jarduten zuten, mutikotxoak izan arren. Gogoan du hiru lagun, 13-14 urte artekoak, joaten zirela Anbotora oinez, egun guztia pikatxoia eta palarekin lan egin eta buelta Otxandiora. Berrizera, berriz, bizikletaz joaten ziren lan berdina egitera. Euria egiten bazuen soldata galtzen zuten.

14. Elur zuloak eta txondorrak

- **Erref:** OTX-014/020
- **Iraupena:** 0:03:06. **Hasi:** 00:48:34. **Bukatu:** 00:51:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Karobiak eta elurzuloak
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Ikazkinak eta txondorrak

Laburpena:

Elur zuloak [neberie] egon omen ziren Otxandion. Txondorgintzan laguntzen ibilitakoa da Fernando. Pago egurra pilatu eta zoiekin [zoixa] nola estaltzen zuten dio. Aramaio partean txondor asko egiten zen. Botatzen ziren zuhaitzen gerriak saldu eta hondarrarekin ikatza egiten zen. Iduriak [irubixek], etxeetako sutontzietarako apur bat erretako pago egur abarrak, nola prestatzen zituzten kontatzen du.

15. Basoko lan gogorrak

- **Erref:** OTX-014/021
- **Iraupena:** 0:02:38. **Hasi:** 00:51:40. **Bukatu:** 00:54:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Ikazkinak eta txondorrak
- Baserría » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak

Laburpena:

Anboton bazuten lo egiteko txabola, baina nahiago izaten zuten etxera itzuli. Basoan, ordea, txabolan geratzen ziren. Horrela bizitzen, Otxandiotik alde egiteko irrikaz zegoen Fernando. Jatekoa amak poltsan jarritakoa izaten zen. Bazkaldu bakarrik egiten zuten, ez hamarretakorik ez meriendarik. Txondorra egosten zegoela nola zaintzen zen kontatzen du. Ikazkinek jornamean egiten zuten lan.

16. Errementariak Otxandion

- **Erref:** OTX-014/022
- **Iraupena:** 0:02:34. **Hasi:** 00:54:18. **Bukatu:** 00:56:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak

Laburpena:

Errementariak egur-ikatzetik harrikatza erabiltzera pasatu ziren. Otxandio

errementari askoko herria izan zen. Kate, ferra eta iltzegintzan jarduten ziren asko. Ekoizpena biltegitara saltzen zuten. Burdina kanpotik ekartzen zen.

17. 25 urtera arte, goseak

- **Erref:** OTX-014/023
- **Iraupena:** 0:03:46. **Hasi:** 00:56:52. **Bukatu:** 01:00:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Etxean ez zen egoten jateko nahikorik, baina soldaduskan ondo jan zuela dio. Eibarren apopilo egon zenean, mahaira ateratakoa baino gehiago nahi bazenuen jan, aparte ordaindu behar izaten zen. Ezkondu zenean hasi zela nahikoa jaten dio Fernandok. Bilbotik-eta etortzen omen ziren Otxandiora etxerik etxe ibiltzen ziren eskekoak. Mekoletako errotara bidaltzen zuen amak irin bila. Behirik ez zuten, eta azunbre erdi esnerekin konpondu behar izaten ziren etxean.

18. Legutiora errazionamenduko ogi bila

- **Erref:** OTX-014/024
- **Iraupena:** 0:03:22. **Hasi:** 01:00:38. **Bukatu:** 01:04:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Gabonetan ez zen egoten jateko ezer berezirik etxean. Baserrietan hobeto konpontzen ziren janarekin. Fernandok behiak batzen ezkondu eta gero ikasi zuen, emaztearen etxean. Aitagarreba errementari zaharrari bere lanagatik eskuak gogortu egin zitzaizkion, eta behiak suhiak batu behar. Gerraostean Legutiora joaten zen errazionamenduko ogi soberakinak eroatera, bertakoek ez zutelako jaten ogi hori.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-06-09

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com